

باسمه تعالی

اداره کل آموزش و پرورش استان اصفهان

اداره آموزش و پرورش شهرستان اردستان

بررسی و مقایسه فرصت های موجود در کلاس های نیمه حضوری و غیر حضوری درس زبان انگلیسی

زهرا هادی طحان زواره

17000472

چکیده

درس زبان انگلیسی یکی از دروسی است که همواره نیازمند تکرار و تمرین می باشد. از اسفند ماه 1398 که بیماری کرونا شایع و در پی آن مدارس تعطیل شد، آموزش مجازی و غیر حضوری جایگزین آموزش حضوری شد. این پژوهش به بررسی و مقایسه فرصت های موجود در کلاس های غیر حضوری و نیمه حضوری درس زبان انگلیسی پرداخته است. یادگیری در کلاس های نیمه حضوری که دانش آموزان بخشی از مطالب درسی را در کلاس حضوری و بخشی را به صورت غیر حضوری فرا می گیرند، این امکان را فراهم می آورد که با استفاده از تکنولوژی، مرزهای فیزیکی کلاس درس گسترش یابد، دسترسی به محتوا و منابع یادگیری فراهم شود و توانایی دبیران برای دریافت بازخورد از پیشرفت دانش آموزان بهبود یابد و از این طریق بتوان بهتر به اهداف دوره ی آموزشی دست یافت. پژوهش حاضر بر اساس روش آمیخته با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه صورت پذیرفته است و تحلیل آماری این پژوهش با استفاده از نرم افزار SPSS انجام شده است. جامعه آماری این پروژه در مجموع 75 نفر است که شامل 45 نفر از دانش آموزان مقطع متوسطه اول و 30 نفر از دانش آموزان مقطع متوسطه دوم می باشد. آزمون دهندگان به صورت تصادفی انتخاب شده اند. بخش مصاحبه نیز به صورت حضوری در کلاس های درس انجام شده است. سوالات در زمینه ی دو فضای غیر حضوری و نیمه حضوری در درس زبان انگلیسی توسط پژوهشگر طراحی شده اند. نتایج نشان داد که علاوه بر اینکه دانش آموزان خواستار برقراری کلاس های نیمه حضوری هستند، آنها می توانند از فرصت های موجود در کلاس مجازی برای بهبود وضعیت درس زبان انگلیسی خود بهره ببرند و تعدادی از دانش آموزان خواستار استمرار آموزش مجازی در کنار آموزش حتی حضوری بودند.

کلیدواژه: درس زبان انگلیسی ، آموزش غیر حضوری، آموزش نیمه حضوری

جهان همواره در حال تغییر و فناوری اطلاعات و ارتباطات در حال گسترش است. آموزش و پرورش هم در این تغییر و تحول مستثني نبوده و در سال های اخیر دچار تحولاتی شده است. آموزش غیر حضوری یا مجازی در واقع آموزش از طریق کامپیوتر، اینترنت و در ایران شبکه ی شاد برای مدارس است.

شواهد نشان می دهد آموزش غیر حضوری در آغاز با آموزش مکاتبه ای در اواسط دهه 1800 میلادی آغاز شده است. واقعیت مجازی یکی از فناوری های جدید است که بر آموزش و پرورش تاثیر گذاشته است. در فضای مجازی کاربر، اشیا، حوادث و رخدادهای مجازی قابل مقایسه با دنیای واقعی را با استفاده از مبدل های طراحی شده و حسگرهای خاص به طور تعاملی در دست می گیرد و تصاویر نمایشی و حرکتی را مشاهده می کند. واقعیت مجازی می تواند نقش موثری در حوزه ی آموزش ایفا کند و رویکردهای سنتی یادگیری و تدریس را متحول کند. (لاینگردن، تسچول، وانگ و جانسون، 2016). در آموزش به روش متداول، فعالیت اصلی کلاس بر عهده معلم است و معلم فعالانه به ارائه اطلاعات و دانش سازمان یافته می پردازد و درصدد است تا آن ها را به ذهن فراگیران منتقل کند. این در حالی است که دانش آموزان باید به آزمایش و بررسی پردازند و محیط یادگیری در اختیار آن ها قرار گیرد که بدون خطر به آزمایش های علمی و بررسی عناصر مختلف پردازند (مقدسی، ربیعی، بیگدلی، ناظمی اسلام و پورصدقیانی، 1395). در واقع تکنولوژی فضای مجازی نه تنها الگوهای برای یادگیری غنی و تدریس محتوا ارائه می دهد بلکه به دانش آموزان در تجزیه و تحلیل مسایل و بررسی مفاهیم جدید کمک می کند. کاربرد این تکنولوژی در آموزش را می توان به عنوان نسل بعدی یادگیری تلفیقی در نظر گرفت که ترکیبی از محیط واقعی، مجازی جذاب و بسیار سرگرم کننده است (پان، چئوک، یانگ، 2006). تحقیقات نشان می دهد که آموزش مجازی در صورت تدوین مناسب محتوای آموزشی و ارزشیابی مناسب، همچون آموزش سنتی سیستم موفق و کارآمدی خواهد بود (وفایی نجار، محمدی، خیابانی تنها و ابراهیمی پور، 1390). به منظور تعیین کیفیت یادگیری فراگیران و تعیین میزان آموخته های آنان در آموزش سنتی از روش های مختلفی استفاده می شود. اما در شرایط کنونی با توجه به شیوع ویروس کرونا آموزش از حالت سنتی خارج شده و عمدتاً در بستر اینترنت و در فضای مجازی و به صورت الکترونیکی ارائه می شود. اصطلاح یادگیری الکترونیکی یا یادگیری غیر حضوری را اولین بار کراس (Kerass) ابداع کرد و به انواع آموزش های اشاره دارد که از فناوری های اینترنت و اینترنت برای یادگیری استفاده می کنند. (آتشک، 1386). دیکشنری کمبریج یادگیری الکترونیکی یا یادگیری در فضای مجازی را به عنوان یادگیری از طریق مطالعه در خانه با استفاده از کامپیوتر و دوره های آموزشی ارائه شده در اینترنت تعریف می کند. (راسموسن، 2016). البته آموزش الکترونیکی یا غیر حضوری از نقاط ضعف مهمی رنج می برد (محسنی زنوزی، 1393). به عنوان مثال موفقیت آموزش در این روش بستگی به توانایی یادگیرندگان در استفاده از رایانه دارد. درس های عملی و درس هایی که نیاز به حضور در آزمایشگاه و نیاز به تعامل حضوری دارند، از طریق آموزش مجازی به خوبی صورت نمی گیرد. (عطنا، پایگاه خبری دانشگاه علامه طباطبائی، 1399). بسیاری از صاحب نظران معتقدند که یادگیری الکترونیکی در بهترین حالت مکمل روش های سنتی است و تجربه موثرتری را برای یادگیرنده به ارمغان می آورد. (آکمیون، 2017). (ایسنا، خبرگزاری دانشجویان ایسنا، نمایندگی دانشگاه اصفهان، 1400).

نزدیک به 2 سال از ورود ویروس منحوس کرونا به کشور ایران می گذرد. در ابتدا همه منتظر بودیم ظرف چند ماه بتوانیم با این ویروس مقابله کنیم اما این مهم امکان پذیر نشد. و

باعث شد اواخر سال تحصیلی 99-1398 و همچنین سال تحصیلی 1399-1400 به صورت غیر حضوری و آنلاین برگزار شود. در ابتدای سال تحصیلی 1400-1401 که اکثر معلمان واکسینه شده بودند پس از بررسی‌های لازم تصمیم بر بازگشایی مدارس به صورت نیمه حضوری گرفته شد. بازگشایی به صورت نیمه حضوری به این صورت بود که مدارس به جمعیت کمتری داشتند مثل مدارس روستایی کلاس‌ها را دایر کنند و زمان کمتری را در کلاس سپری کنند، مثلاً زمان حضور در کلاس از 90 دقیقه به 45 دقیقه کاهش یافت و مدارس به جمعیت بیشتری داشتند دانش‌آموزان را به صورت گروهی یک یا دو روز در هفته آموزش حضوری می‌دادند. تحقیق پیش رو به بررسی و مقایسه فرصت‌های موجود در کلاس‌های غیرحضوری و نیمه حضوری می‌پردازد.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر بر اساس روش تحقیق آمیخته به صورت کیفی و کمی با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه صورت گرفته است و تحلیل آماری این پژوهش با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شده است. انتخاب جامعه آماری به صورت احتمالی و به طور تصادفی بوده است. جامعه آماری این پروژه در مجموع 70 نفر است که شامل 45 نفر از دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول 15 نفر از پایه هفتم، 15 نفر از پایه هشتم، 15 نفر از پایه نهم و 30 نفر از دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم پایه دهم می‌باشد. پرسشنامه در کانال شاد مدرسه بارگذاری شد و پس از توضیح و توجیه دانش‌آموزان از آن‌ها خواسته شد در صورت تمایل به سوالات پاسخ دهند.

پرسشنامه حاوی 20 سوال است که به غیر از 2 سوال اول که در مورد مقطع و پایه تحصیلی است بقیه سوالات در زمینه مقایسه فرصت‌های بین دو فضای غیر حضوری و نیمه حضوری در یادگیری درس زبان انگلیسی توسط نویسندگان مقاله طراحی شده است. گزینه‌های موجود در هر سوال بسیار زیاد، زیاد، متوسط و کم هستند.

در خصوص مصاحبه تعدادی سوال به صورت حضوری از دانش‌آموزان پرسیده شد و تمام نکات به صورت کتبی ثبت شد.

بحث

در این بخش از مقاله به بررسی سوالات پرسشنامه و سوالات مطرح شده در مصاحبه حضوری پرداخته می‌شود.

85% دانش‌آموزان در پاسخ به سوال ((تا چه میزان آموزش مجازی ارائه شده توسط دبیر انتظارات شما را از یادگیری درس زبان انگلیسی برآورده می‌سازد؟)) گزینه ((زیاد)) را انتخاب کرده بودند و این نشان دهنده میزان رضایت نسبی آن‌ها از فضای مجازی بوده است.

50% از دانش‌آموزان در پاسخ به سوال ((آیا ارزیابی دقیقی از دانش‌آموزان در فضای مجازی صورت می‌گیرد؟)) گزینه ((متوسط)) و 50% دیگر گزینه ((زیاد)) را انتخاب کرده بودند. در مصاحبه‌ای که با دانش‌آموزان صورت گرفت مجدد این سوال مطرح شد و آن‌ها دلیل نسبی بودن پاسخ‌ها را اینگونه بیان کردند: ((در فضای مجازی بعضی از

همکلاسی‌هایمان اصلا درس نمی‌خوانند و برای انجام تکالیف و پاسخ به سوالات امتحان از کتاب استفاده می‌کنند و باعث گمراهی دبیر در ارزیابی می‌شوند)).

خوشبختانه در منطقه مورد پژوهش اکثر دانش‌آموزان در مورد استفاده از بستر اینترنت و فضای مجازی مشکل چندانی نداشتند. حدود 87 درصد از پاسخ‌دهندگان به استفاده از عناصر کمک آموزشی از قبیل تصاویر، فیلم، پاورپوینت و ... در فرآیند آموزش به صورت مجازی اذعان داشتند.

تقریباً 73 درصد از دانش‌آموزان معتقدند که تخصص و مهارت‌های دبیر نسبت به سال 1389 افزایش یافته است. ناگفته نماند تعدادی از دبیران قبل از سال 1389 و شیوع بیماری کرونا در استفاده از فضای مجازی تخصص داشته‌اند.

67 درصد از دانش‌آموزان میزان تاثیر محتواهای تولیدی توسط دبیر در ایجاد علاقه و انگیزه در درس زبان انگلیسی را کم دانسته‌اند. این محدوده را بیشتر دانش‌آموزان پایه هفتم و هشتم متوسطه اول شامل می‌شوند. از این جهت که قبل از سال هفتم کلاس زبان نرفته بودند و سال هفتم هم کلاس‌ها به صورت مجازی برگزار شده است تعدادی از آن‌ها علاقه چندانی به این درس پیدا نکرده‌اند.

تقریباً همگی افراد حاضر در جامعه آماری کیفیت آموزش نیمه حضوری را بهتر از آموزش غیر حضوری بیان کرده‌اند. با این حال برخی از دانش‌آموزان پایه دهم در مصاحبه حضوری اذعان کرده‌اند که اگر در کنار آموزش حضوری آموزش مجازی هم باشد خصوصاً در آموزش بخش‌های Reading و Conversation برایمان بهتر است تا بتوانیم چندین بار درس را مرور کنیم. نظر برخی از آنان این بود ((من آموزش مجازی را در یادگیری بخش ریاضیات و لغات ترجیح می‌دهم تا بتوانم چندین بار درس را مرور کنم و بعد در کلاس حضوری رفع اشکال کنم)). نظر تعدادی از دانش‌آموزان در مورد آموزش بخش گرامر آموزش و تدریس در کلاس حضوری بود و نظرشان را اینگونه مطرح کردند: ((ما کلاس حضوری را ترجیح می‌دهیم چون در حین یادگیری سوالاتی برایمان مطرح می‌شود که همزمان می‌توانیم آن‌ها را از دبیر بپرسیم.))

تعداد 25 نفر از دانش‌آموزان یعنی حدود 36 درصد آنان از پایه‌های هفتم و هشتم مقطع متوسطه اول در مورد درگیر بودن خانواده‌هایشان در امر یادگیری در فضای مجازی گزینه‌های ((زیاد و خیلی زیاد)) را انتخاب کرده بودند.

حدود 77 درصد از پاسخ‌دهندگان اذعان کرده‌اند که در فضای مجازی بهتر می‌توانند با برخی از دبیران ارتباط بگیرند و رفع اشکال کنند. آن‌ها می‌گویند: ((چون در کلاس نیمه حضوری وقت زیادی برای رفع همه‌ی اشکالات نیست، برخی از دبیران اجازه می‌دهند که در فضای مجازی وقتشان را بگیریم و پاسخ‌گویی سوالاتمان هستند.))

پس از بررسی دریافتیم که حدود 50 درصد از دانش‌آموزان در فضای مجازی در مقایسه با کلاس نیمه حضوری یا حضوری ترس در جمع بودن در اعتماد به نفس بیشتری دارند. به گفته آن‌ها استرس در جمع بودن در هنگام پاسخ به سوالات وجود ندارد.

در مصاحبه حضوری از مصاحبه‌شوندگان خواسته شد چند نمونه از فرصت‌های موجود در فضای مجازی را نام ببرند، آن‌ها اینگونه بیان کردند: 1- انعطاف پذیری بیشتر در یادگیری، یکی از مهم‌ترین دلایل تاثیر آموزش مجازی و آنلاین بر یادگیری موثر و بهتر نسبت به روش‌های قدیمی‌تر و سنتی آن است که دانش‌آموزان می‌توانند از جلوه‌های بصری و صوتی استفاده بیشتر کنند و مجبور نیستند فقط به اطلاعات خوانده شده اکتفا کنند. 2- دسترسی به کلاس‌های مختلف بدون محدودیت مکانی، در آموزش سنتی و فیزیکی دانش‌آموز محدود به کلاس‌ها و دوره‌هایی است که دسترسی و حضور برای او در آن‌ها ممکن است. اما در آموزش مجازی تمامی افراد می‌توانند به شکل یکسان به اطلاعات به روز و با کیفیت

دسترسى داشته و يادگيري موثر براي تمامي افراد فراهم خواهد شد. 3- صرفه جويي در وقت.

سوال ديگري كه در مصاحبه حضوري پرسيده شد مربوط به فرصت‌هاي موجود در كلاس‌هاي نيمه حضوري بود. همهي پاسخ دهندگان از وجود كلاس‌هاي نيمه حضوري خوشحال بودند و اذعان مي‌كردند در كلاس‌هاي حضوري و حتي نيمه حضوري تعامل بين معلم و دانش‌آموز و همينطور دانش‌آموز با دانش‌آموز ديگر بهتر برقرار مي‌شود. نظر مصاحبه شوندهگان اين بود كه براي برخي دروس و برخي مباحث كلاس‌هاي مجازي كفايت مي‌كند ، ولي براي دروس عملي و براي درس زبان انگليسي مخصوصا براي آموزش بخش گرامر و بخش گفتاري Speaking كلاس‌هاي نيمه حضوري بهتر هستند. يكي از دانش‌اموزان اينگونه پاسخ داد و بقيه هم در ادامه او را تايد كردند ، وي گفت: من از اين نظر خواستار كلاس‌هاي نيمه حضوري هستم چون با اين روش معلم مي‌تواند شناخت واقعي از دانش‌آموزان به دست آورد. زيرا در سال گذشته من شاهد بودم كه يكي از همكلاسي‌هايم براي امتحان خرداد ماه پشتيبان گرفت و توانست در درس زبان انگليسي نمره كامل بياورد ولي من كه با تلاش خودم درس خواندم و آزمون دادم نمره ي 19 گرفتم. بنابراين در كلاس‌هاي نيمه حضوري ارزيابي دقيق تري از دانش‌اموزان به عمل مي‌آيد و دبير از سطح دانش آن‌ها شناخت واقعي تري به دست مي‌آورد.

تعدادي از دانش‌آموزان كلاس هشتم مي‌گفتند كه ما سال قبل كه پايه هفتم بوديم و كل سال تحصيلي كلاس‌ها به صورت مجازي برگزار شدند و ما هيچ آشنايي با زبان انگليسي نداشتيم و به خاطر نداشتن انگيزه و علاقه به اين درس و هم چنين كم كاري خودمان نتوانستيم در يادگيري زبان انگليسي موفق شويم.

تحليل آماري پرسشنامه

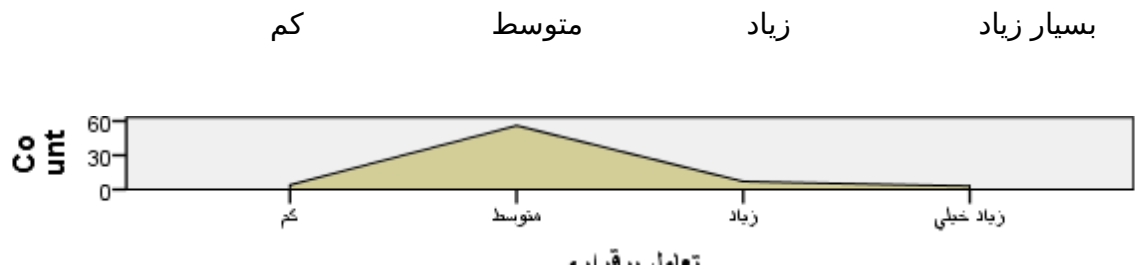
. تا چه ميزان آموزش مجازي ارايه شده توسط دبير انتظارات شما را از يادگيري برآورده مي‌سازد؟

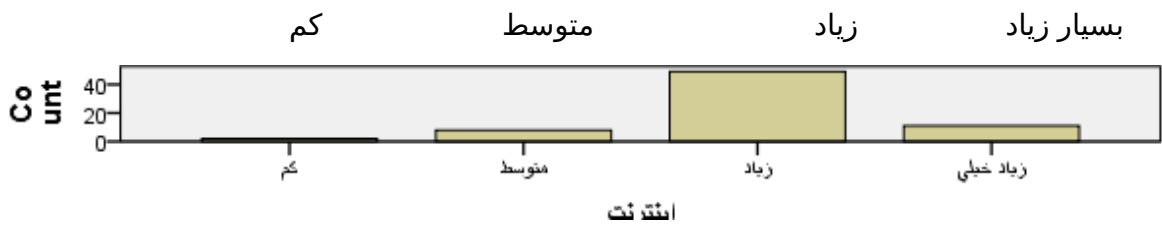
تا چه ميزان در آموزش مجازي، دبير ارزيابي دقيقي از دانش‌آموزان به عمل مي‌آورد؟

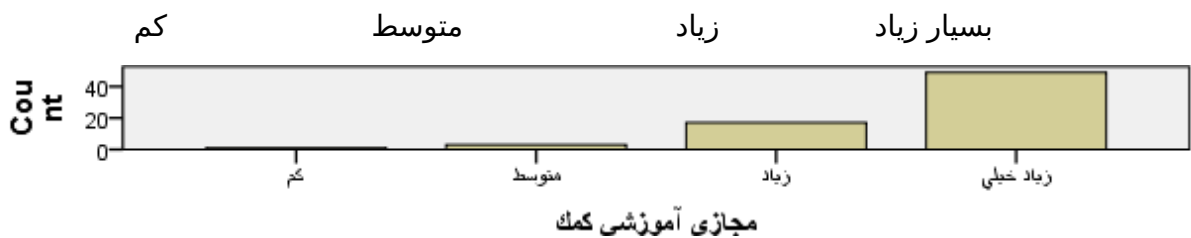
تا چه میزان آموزش مجازي امکان برقراري تعامل و ارتباط بين دانش‌آموزان کلاس را فراهم مي‌کند؟

تا چه میزان مي‌توانيد به اينترنت و بسترهاي آموزش مجازي دسترسي داشته باشيد؟

تا چه میزان در آموزش مجازي از عناصر کمک آموزشی از قبيل تصاویر، فیلم ها، پاورپوینت و... در فرآیند آموزش استفاده مي‌شود.

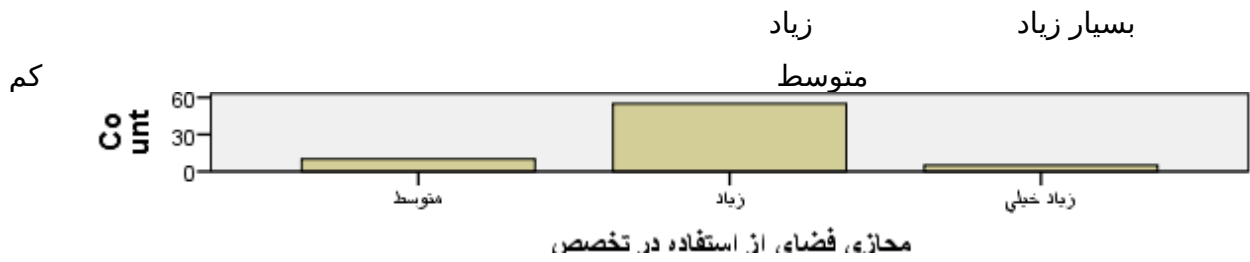
تا چه میزان در کلاس‌هاي نيمه حضوري از عناصر کمک آموزشی از قبيل تصاویر، فیلم ، پاورپوینت و..... در فرآیند آموزش استفاده مي‌شود؟

تا چه میزان در کلاس‌هاي مجازي دبیر امکان کنترل کلاس و ارايه بازخورد لازم در زمان مناسب مطالب ارايه شده را دارد؟

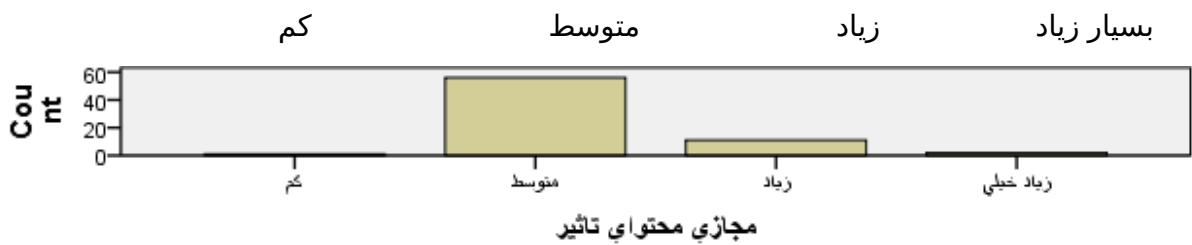
تخصص و مهارت دبیر در استفاده از فضای مجازی چگونه است؟

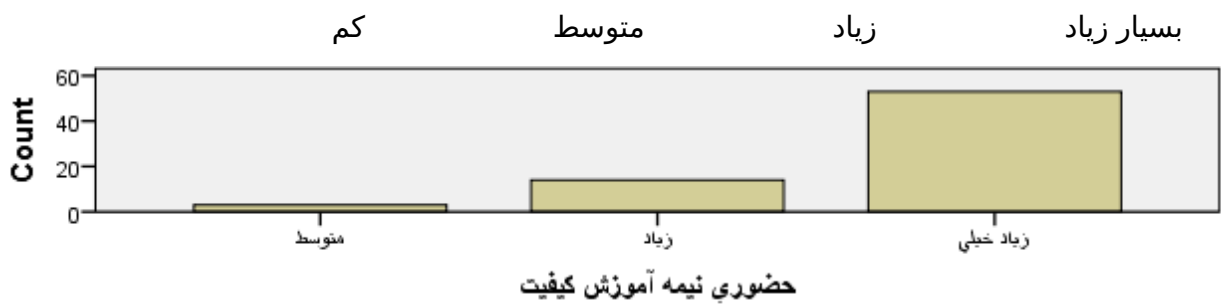
تخصص و مهارت دبیر در استفاده از فضای مجازی نسبت به سال 1398 را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

میزان تاثیر محتواهای تولیدی توسط دبیر را در ایجاد علاقه و انگیزه در درس‌ها را تعیین کنید.

کیفیت آموزش نیمه حضوری و ترکیبی را در مقایسه با آموزش کاملا مجازی چگونه ارزیابی می‌کنید؟

میزان درگیر بودن خانواده یاران را در امر یادگیری در فضای مجازی چگونه ارزیابی می‌کنید؟

کم متوسط زیاد بسیار زیاد

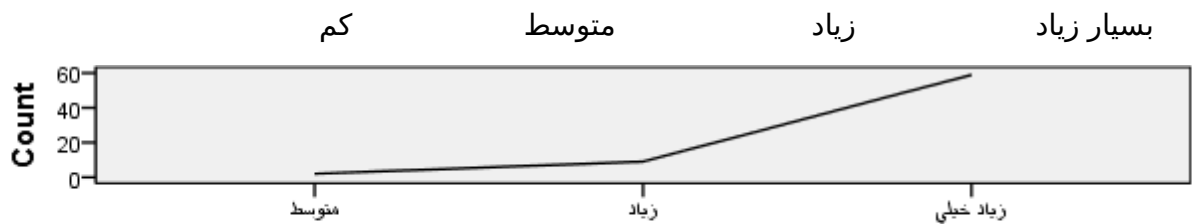
مجازي در خانواده بودن درگير

میزان درگير بودن خانواده هایتان را در امر یادگيري در کلاس هاي نيمه حضوري چگونه ارزیابي مي کنید؟

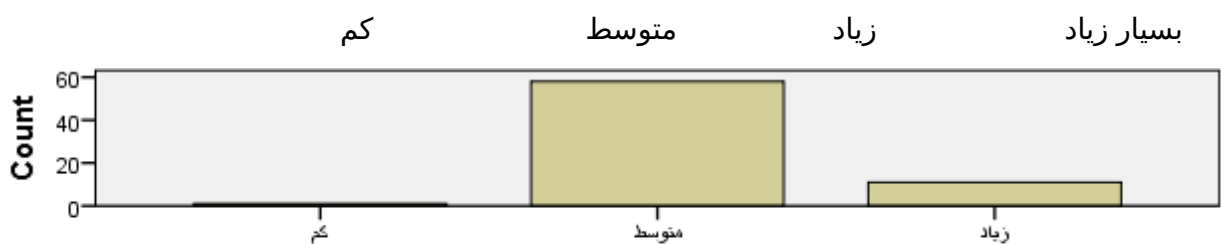
حضور نيمه در خانواده بودن درگير

برقراري ارتباط با دبیر در فضاي مجازي جهت رفع اشکال را چگونه ارزیابي مي کنید؟

مجازي در دبیر با ارتباط

برقراري ارتباط با دبیر در کلاس نيمه حضوري جهت رفع اشکال را چگونه ارزیابي مي کنید؟

حضور نيمه دبیر با ارتباط

میزان اعتماد به نفس تان را در کلاس مجازي چگونه ارزیابي مي کنید؟

مجازي نفس به اعتماد

میزان اعتماد به نفس تان را در کلاس نيمه حضوري چگونه ارزیابي مي کنید؟

کم متوسط زیاد بسیار زیاد

تا چه اندازه از محتواهاي آماده شده توسط دبیر در فضای مجازي براي مرور چند باره استفاده مي‌کنید؟

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به بررسی فرصت‌هاي موجود در کلاس‌هاي نیمه حضوري و غیر حضوري در درس زبان انگلیسي پرداخت و به این نتیجه رسید که نه تنها فضای مجازي و کلاس‌هاي غیر حضوري تهدیدی برای آموزش درس زبان انگلیسي نیست بلکه می‌توان از ویژگی‌هاي موجود در فضای مجازي به عنوان فرصت استفاده کرد. دانش‌آموزان از استفاده مکرر فضای مجازي برای درس خواندن خسته شده‌اند با این حال تعدادی از دانش‌آموزان خواستار استمرار کلاس‌هاي غیر حضوري حتی بعد از کاملاً حضوري شدن مدارس بودند. به گفته‌ي اکثر دانش‌آموزان آشنایی با فضای مجازي برای آن‌ها در یادگیری برخی دروس از جمله درس زبان انگلیسي فرصت‌هاي زیادی را به وجود آورد. اینکمان‌ها می‌توانستند چندین بار به يك فایل صوتي درس زبان انگلیسي گوش کنند یا برای بخش روانخواني متون می‌توانستند چندین بار محتواهاي تولیدي توسط دبیر را بررسی کنند. البته برای برخی از قسمت‌هاي درس زبان انگلیسي مانند Grammar و Speaking دانش‌آموزان نیازمند کلاس‌هاي حضوري و حتی نیمه حضوري بودند. بیشتر دانش‌آموزان کلاس‌هاي نیمه حضوري را برای انجام ارزشیابی و ارزیابی توسط دبیر ضروري می‌دانستند. بنابراین می‌توان از کلاس‌هاي نیمه حضوري به عنوان نقطه عطفی در شرایط موجود کرونایی نام برد. و امیدواریم سازمان آموزش و پرورش برای استمرار آموزش‌هاي مجازي برای برخی از دروس از جمله درس زبان انگلیسي در آینده هم برنامه‌هاي داشته باشد.

منابع

- 1) مقدسي، ح.، ربیعی، ر.، بیگدلی، ش.، ناظمی اسلام، ا.، و پورصدقیانی، ح. (1395). نقش مدل‌ها، رویکردها و نظریه‌های یادگیری در طراحی و تولید نرم‌افزارهای آموزشی مینی بر تکلیف واقعیت مجازی در آموزش پرستاری؛ مرور سیستماتیک، مجله پرستاری و مامایی ارومیه، 14 (4)، 300-312.
- 2) محسنی زنوی، ه.، (1393). تکنولوژی آموزشی، یسپرون، آدینه بوک
- 3) آتشک، م.، (1386). مبانی کاربردی یادگیری الکترونیکی، پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، شماره (1).
- 4) وفايي بخار، ع.، محمدی، م.، خیابانی تنها، ب.، ابراهیمی پور، ح.، (1390). نگرش و عملکرد اعضای هیئت علمی نسبت به پیاده سازی نظام آموزشی مجازی در دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مجله ایرانی آموزشی در علوم پزشکی دوره 11، شماره 2.
- 5) عطنا- پایگاه خبری دانشگاه علامه طباطبایی 27/2/1399
- 6) ایسنا- خبرگزاری دانشجویان ایران، ایسنا، نمایندگی دانشگاه اصفهان 21/6/1400
- 7) Lindgren, R., Tscholl, M., Wang, S., & Johnson, E. (2016). Enhancing Learning and Engagement through Embodied Interaction within a Mixed Reality Simulation. *Computers & Education*, 95, 174-187.
- 8) Pan, Z., Cheok, A. D., Yang, H., Zhu, J., & Shi, J. (2006). Virtual Reality and Mixed Reality for Virtual Learning Environments. *Computers & Graphics*, 30(1), 20-28.
- 9) Akmayeva, G. (2017). International Conference for Internet Technology and Secured Transactions, December 11-14

